

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՅՈՒՆԵՍԿՈՒԼԵՆ ԵՏՔԸ

Շքեղ ու յիշատակովեան արժան հանդէսով մը՝ զոր մարտամասնօրէն նկարագրեցինք երէկ, կատարուեցաւ Պրնպէրեան վարժարանի քսանհինգամեակի յօգեւեան, որ մարտ 12/ին Հրատարակուած պատրիարքական Կոնդակին ի վեկի զգրգռեցնէր իւղ ամօնքս:

Թորքիանը յաճող ահաւս որչափ և
 Գաորիարքին Լանքերուն, այնքան մը
 ալ եւ աւելի այն բաւական տարածու
 համակրութեան եւ յարգանքին չորհր
 զոր Ռէնէտա էջ. Պէրպէրեան կը վայել
 իրենքի մը որ չաւ չորհրդով անհաներ
 օտառն է ազգը:

Մէկիկի խողովով յօրեղեանինն առթիւ հա
ւաքածոս զուժարդ, ինչպէս նաեւ՝ արք
ածած նուէրներով, մասնաւորն ունեցնող վի
րապետներուն ինքնին ամէկէն մեծ նշանա
դէշն մէկը կրնայ համարուիլ այդ յաջողու
թեան թրքաճարտութիւն մը՝ հրատարակուե
լով ինքն ինքիբն, ո՛ր եւ է անպատեհնութիւն ա
նտեսաւ այդ յօրեղեանի զազախարսն մէկ
ու առաջինն օրէն համակիր կերպով մ
եկուս արձանացդեղի յօրեղեանին հետ ա
նկաւթիւնին ունեցող բոլոր այն խրողո
րդներէն, որոնք ջոր օրին կ յայտնաւէրն
ի ինքնօրն ընթացքը հարու նակուեցաւ նաեւ
հօրեղեանին կատարած մ միջոցին, չարա
քար, Պոլսոյ բոլոր թերթերը համակիր յօ
ղածանք հրատարակեցին Պէրսիզեանն ու
Քէնչոսիկն եւ իր վարժաբարներն նկատամը
ւ երեկ, սպ յիշուեան թերթերը նորչա
ւամեկինն յոթ մի զբն յօրեղեանին հան
ւէին նկարագրութիւն մը։

Եթէ եւրոպացիները առջեւ բերուել Պէր
զեհեան եկեղեցիի կրթման համար զարմանալու
տեսնելու, եւ այն արգելադրել զոր համարեալ
կարծարանքը տուած է քառասուն զարուստ
լիւանքի մը միջոցին, սոյնիս հասկողութիւն
այն թէ մամուլ լին իսկ վերաբերանս մէջ
եւ չհասկողանքովս իսկ սոյն չէ բոլոր
ած. ընդհատուելով. եւ. ասիկա պէտք
երախանութի՝ պարտադարձ հեղանակ
մամուլ:

ինչպես տեսնուեցաւ. արդէն, Պեր-
զեհեան վարժարանի յորիւնաման նկատ-
ւած մինեան ընկերացի բռնեց նաեւ
Դավթիկ, այն օրէն ի վեր՝ ուր վերադա-
նաւ արտաքինութիւն եւ արդէն, պատճառ ու
ունէ՛ց վարժարի վերադարձու մը ցոյց տա-
ւու. կից վարժարից, հայախառն խումբ
ստեղծեանարկ մը բոլլաւուն, ո՛չ միայն հազ ու
մէկ նիւթական զգեստաւորեալներ մե-
ծաւոր էր ուղարկլ յասեղծչիկ տարի կան-
սն մնալ, այլ յաւանք կրցած էր հօտա-
սարկ ազգ. ամենաշարժք վարժարաննե-
ն ու. զեղեցիկի ալ արդիւնք մը տա-
ւին տար.

Այդ սովոր չտեսք դիտողութիւն ըրի
թէ մեր հրատարակութեանց մէ
ստեղծագործութիւն չենք ընէր Պէրպլե
ան էֆէնտի դրական գործունէութեան
տարին, եւ թէ յոգեխանին պատեհու
նախք մեր կողմէ եղած գնահատութիւն
ը կեդրոնացնենք մի միայն տեսք կրթա
ան գործունէութեան շուրջը

[illegible]

Չենք կարծեր որ զմեզ մեղադրեն
տեսակի յայտարարութիւն մը ընելունու
մասի Այդ յայտարարութեան մէջք բն
ութեանը չենք ուզեր Պէտքէնեան էջ
տիկ գրական յատկութիւնները, ոչ
այս աւելի կամ նուազ կարեւոր դիրք
խաղացած է որդի գրականութեան
միջոցներ որ Պէտքէնեան էջները իր մ
մասնակին համար բնական յիմարտ
արտարարութիւն մը ունեցած է, նոյն
մէջէ աւելի գեղեցիկ կողմեր ունե
նարարարութիւն մը, բայց վերլուպակ
նախը երբեք չի կրնար իրեն համար ս
թուելէ գրական յորեկեան մը արդար
քրեւիք

ժամանակին հետ փոխուած են նա
այն բոլորումները՝ զգաւ մեր նախորդն
ունէին զրաւուն մարդը մասին Ա
գաղտը զար առաջ, սասար յորում ա
մէջ երկու գիրք բաւական կը համարու
ե՛ եւ հարո անմտութեան արժանա
նելու գործար. այդ բոլորումը այսօր
յու թեան իրաւունքը կորսնցուցած է բ
րեայքը, արար, եւ նոր սերունդը գրող
յարգելէ, պատուելէ ու փառաւոր
առաջ կը փնտռէ արժանիքն ու արդի
քը այն մարդուն զոր իրեն կը ներկայ
ցընեն իբր փառքի ու յարգանքի արժա
անմուտութիւն մը:

Այսօր Պերպլեխան կը փառաւոր
 իր զաւստարակի եւ տմինքս ալ կը ձեռակցինք այդ տախիկ իրեն տրուած
 վեանաեկրուն, որովհետեւ աղուոր արժեք
 մէջ մը եւ օգուոր ալ արդիւնք մը կ'ունենայ
 մասն արժեքներն միեւնոյն փառաւոր
 մասն արժեքներն արդիւնքն ալ, երբեք
 զորէն ապարեւզին մէջ ալ դնելու
 ըլլար այն յարաստեւութեան ոգին
 զինքն իր յատկանէ կրթական ապագայ
 զին մէջ Բայց որչափ ամեն եր ապշ
 րաստեւութիւնը չէ դրած իր զրազէ
 զործունէութեան մէջ, որչափ ստեղծ
 այդ զործունէութիւնը չառ չառն մն
 ցած է բաղաձայնած ատփճանին չառ
 լէ, ոչ ոք կրճալ զմեզ մնալարեւ կատա
 ճած յորեկանին կրական գոյն մը տու
 չըլլալունս նամար

Զվերջացուցած՝ դիտողութիւն մըն
դրոյ առաջին օրէն կ'աղէինք ընեւ, բ
որուն համար յարմար դատեցինք սպա
որ յորեկեանը կատարուի անդամ մը:

Պէրպէրեան յորդեանին անունով,
այդ միեւնոյն յորդեանին ամբիւ,
Պարտիաքին յանձնարարութեամբ
Թուան, Խորհուրդը իրախեց թուր
ուսուցիչները ու հանգսնատեղեան մը
նազիցին Արկա աղուոր քան մը Հէր,
ոգ իրաւունք ունէր պարտաւորելի
հարկէ մը տալ այն նուիրատուութեան
որոնք կրնային ըլլալ յորդեանին համար
Այդ նուիրատուութիւնները այն աս
մայր կրնան յարդի ըլլալ, երբ ինքնապ
րաւար իր տրուին, երբ նուիրատուան
կրնան իր իղճին կ'առնայ առանձին
եւ. ոչ թէ եղած պարտաւորելի հրաւերի
Այս մասին նոյն իսկ Պէրպէրեան
Ֆէշեան համակարգիք է մնդի հետ Ի
համար անշուշտ չափ աւելի նախնար
ի պիտի ըլլար քիչ մը նուազ զրամ
գումարի, քան թէ ստանայ այն տես
նուէրներն ալ, որոնց պարտաւորելի կ
պիտի տրուած ըլլայր կրնայ կասկածմ
մէկը չափ կարեւոր ու էական կէտ մը
այսինքն՝ նուէրին ո՛ւղղակի անկե
դնամատու ո՛ր մը ըլլածը ըլլաւոր պ
քաղան

Ինչպէս կը տեսնուի, շատ տեղի ա
ղիւնքի մը ծնունդ կու տայ այդ անխո
խառը փութթօղաութիւնը, եւ նոյն ժ
յանքին արդի կ'ընթացէ ատոր երեսնէն
պարհաւոր համար եղածը կըլլաւ այս ու
գար, աշխատանքը որ զոնէ արտիշ
ընդ մէջ չկրնուի այդ աղեղութիւնը
սոյ մէջու հաւանութեան կրնայ արժե
անալու

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԱՇԽԱՏՀԻ ՄԷՁ

ՆՈՐԷՆ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՊԱՐՏԻՉԻՆ ԵՒՉ

Տեսնել է վերջ բոլոր այն պզդալի
նասունները որոնց վրայ խոսեցանք ն
խորդ յօրուածով մը, կ'անցնինք նկարա
րելու այսօր քիչ մը նուազ անհաճոյ
նասուններ, որոնք կը բնակին միևն
պարտէզին մէջ:

Պարտեզին մէջ, օձերու, բնակաշահանքի, հետք, կը ցտպտուին Ալպանեաներ ածեամներ, որոնք չեն կրնար բնաւ հաղարտ կենալ կամ քալել, վարպէշ լինամար ստեղծած են զիւրապէշ լինակելու վարժուած, իրենց պահպաններուն կենակներ կ'ըլլեն շատ անգամ իրենց ծննդավայրերու խաղանքը ունենալ համար։

Շատ անգամ փոքրիկ ոստում մը ըն-
լով կ'անցնի իրենց սահմանը գծող վա-
ղակորով եւ առտունները կը տեսնուի
գուրար, պարտէզին միւս ծայրը խաղալ
վրայ եւս:

Բայց ամենին առևին հետաքրքրակ երեւոյթներ ունեցող կենդանին փխլոյն Թալիթը, կենդանաբանական պարտեզ Թալիթը աւարտի զանազան կողմերը գրչուող փխլորեւ ամենին հոգաւորներն էին և կառուրեն միջպէս իրիկուն ուրիշ բնէնըր բայց եթէ բանալու զոցեղ իր հաղին կզանգեւոր լաւիկիւ ճանդիւրեւ ժողովուրդին կողմէ իրեն հրամայում հցի ու անուշեղենի կտորները Ծատ տալով սալակի իրեն նստում կտորներ վաթ իրիկուն, այն տանն փխլոյն կարգաւ ճը զգէլս ինկած կտորը կերկրնային Եւսով մի փխլուր զայն կը հրէ միջպէս. ուսածպալներ, արդէս զին այս վերջինը նրէն նստէ պարէս:

Այդ վիճել մտերմութեան մէջ տեսնելու համար ասուածները այցելելու էրենք, զամօր զիս աստե՛ն է որ անկիր իր պահապանին հետ գլորածանալու, կ'իլէ, Յանկարծ ետեւի ոտքերուն վրայ կանգնի, իր վիթխարի մարմնովը, պատկերէր զէպիկ ի ետեւ, կ'ընկնցնէ նւ կ'արձանաշնորի աննորոգած հէկ մը որ իր - երբն է, Սրբեմն երբեմն անոր կզակնէ

ընդհատ պետք եղած դարմանան
կը տանին եթէ ուկրաինական մը ունենա
իր անհատական մը մէջ զատ առողջութիւն
լաւ վիճակը: Այլ՝ պարզապէս համար
ըլլը պէտք ունի նաեւ պտղաբերութեւ:
Համար առձեռն առաւուտ, երբ մասնաւոր
ըլլը զեղեցեցիկ է, իր ետեւ ընկերներու
հետ պարտէզին մէջ չըլլան մէկ ինչէ: Ա
տես հանգիստէ չտա սիրտէնէնք կենդանի
չէ, վասն զի պատճառն հետ նկատ
ուածն է որ չար քնադատութիւն որ ուն
ծարեկները երբ փողոցի աղբը կուգան
ընկն հետ զըսարձանալու, աստիճան
կան մը վրէ իր թրջէ՝ զանուշ, Բարի
կենդանութեան պարտքի փիղիղն վ
րայ կը պատմունի նաեւ հետեւեալ պատ
մութիւնը: Օր մը յանկարծ կը հակար
իր պահապանին եւ այնտեւհետեւ զայն
րեն թշնամի մը կը նկատուի: Եւ արի
անոր համար որ նոյն օրը, պտղաբեր
ուան, պահապանը փոխանակ իր վր
եսանելու, ուրիշ փիղիղ մը վրայ կը տես
Մահացու ատելութիւն մը կը սկսի ուն
ցանել փիղիղ անկէ վերջ իր պահապան
ինչպէս: Զայն հետեւին տեսնաին պ
նի,զգլինքէն կ'ելլէ, երկպառակներն կը զա
նունը: Եւ սոսկալի վայրկեաներով իր թնչ
ցնէն մտքով հաստատութիւնը:

Այդ փնդը չէ սրբեր նաեւ որ իր դու
հուռած բալը ճոռնիկի այնպէս որ, խոսի
մանկիւնը իմ մոտե՛ղ տառաջ իր ստի
րականն պահպանեն ընկերակցութեան
երբ բառն որ չմնայ ընեմք, յանկարծ
թընքէ կրտսերն:

պրտ ֆուրի լուսացք այ բնել կուտան իր
Իրը կերակուր իրեն կուտան օրակ
երեք չորս կապոց չոր խոտ, 40 վ
թվի, ութը օխտ հաց եւ 12 կապ ստե
ղին Պի.Ֆնրի ժամանակները վերջը
պարզեցրեան մէջ պահուող զիւրդ աւ
ժապիւէ կերակուրներ կուտէր, այսին
ուխտն լիպրա հաց, երկու դոյլ բրին
ապուր, հասի մը ցորեն, որուն հատիկին
նստելէ վերջ, մնացածը իր հովանաբ
գործածէր, եւ 12 լիւրդ կերէր

Ստակոյն չափառակ կարգ ժը պահ
առթիւններու. ժիղը Հպիտի զար
բնաւ. բնութեան ամէնէն խեղացի կենդ
նէն ըլլալէ, եթէ երբեք կապիկները զոյ
թիւն չունենային եւ մոնտաւանդ չիմը
դէն:

Շատ անգամ մէկ կամ երկու չիփս զէնիք կը տարօրին Բարիկէ կնիւղա՝ բանհարկի կարգով, բայց չեն զոհանաւ ճշտումը . . . թոքաբան կ'ըլլան ու մնանին: Օրարին սովորն, ընդհակառակ դարձովն կը բարդը տալով վիճակի՝ կ'ապրին Բուր Բարիկցիները տեսած Օրարին ճշտելը եւ համարողը տեսած թէ ինչպէ՛ս ուղին մէջէն իրեն նետու միջոցին, վարպետօրէն կը բափէ ձուկը: Օրարի՛ք՝ որ ծովաշուն ալ կ'ըստէ՛ր ստեղծարար, մտնաւ որ համարկողը մը ցելուտայ իր պահապանին նկատմամբ: Եւ չորս կողմէ շատ քաղցում թիւնն չ'ըլլա՝ պահապանը ձայն կուտայ անոր, որ քէն կ'իյլէ եւ ճօանակալով կը բանէ պահապանին ձեռքը, միջէ պայ վերջինն ի վարձատարութիւն կը համարուէ ա երեսները:

Աւելի խանդավառ ուրախութիւն
ցոյց կուտան շաւղարանները (pölica
ի տես ձուկով բլբլան ցոյցին որ զէպ
կրնայ կուգայ թիւերին կը զարն
ս'ազգի կտայցնին կը բանան կը զոյ
այնովն որ կերպագործ ասուողը պէտք
ունի ուշադրութիւն բնէ ձնողը վի
ջողողը շամբոր, վասն զի սարաւի
կերպով շատու կտայցնող անին:

Բայց անասուններուն հետ տարբեր
կամոյ կոմայ մարկ կը վարժուի ան
կենցաղավարութեան, այնպէս որ կու
ժամանակ մը ուր կը գաղղի ալ ան
հասկնելիք վիտաներն զմիմեայէ:

Անշուղիբը ստօպյան այդ կարգի ան
սունքներուն չին վերաբերիլ, ու ըն
կատարաւ զատահաւթին պէտք
ունենալ անոց՝ մտաբնութեան վր
նկեղիւթէն զրոյսն ալ պէտք է ան
կատարն հարստաներէն եւ թեւեւ
որոնք բացառած ատեն կ'անցնին մար
հատակը Անշուղիբուն ամբողջ ուժը իր
սեւերուն վրայ է արդէն եւ որք
անորէն բնօրին ալ չեն կրնար ու եւ
յնուհետ հասցնել

Գարյոյ առեւծին եւ իրեն կը պայքար
միւս գէշակներէս, ճաղոյ թէ մօտեմ
մաղոյ իրենց յաակացոյ մէ մասին, սպա
ցանցոյ սոսկելոյ հօտ մը կը լիցեն
սեղողն ջը, ամբողջ կառքեր լիցուն միւս
մութած անասունի՛ր զիպէնր կը տա՛
ամէն օր անտնի, Ափոն ձին եւ միւս գ
ժաններու, լիանցալարսն տա՛նք, զը
մանալի անասանն մէն ալ կը պարզ
գլխողլին Գրեթէ ամէն օր բազմոյ
կենդանի կուգան եւ կերպար ժա
նկեալով հոն կը զլտեն, կ'ուտան, մնա
նալով տնի զլտելու, կենդապալարութե
կերպով, չարմամները, սողորտ թիւնն
այդ անասուններուն, պէտք եղաւ
զան կարենալ ներկայացնելու հօտ
զանոնք

Ատոնը, պարտեզին մէջ ահալել
ւանդութեան մը երթակայ կըլլան չ
անգամ, այսինքն եղունգին մօտ
մանկունով Սյոյ տուր, կարծի, հասուն և
կերթ, որոնք ժայռերէ վեր մայրցիկ
ողջ ողջ որոնք պատանդելու համար չ
առնաւ եւ, պէտք եղածին չատի չին կրն
ուալիլ վանդակին ահաւուն չարտին վր
քաղցիլ, եւ այդ պատճառաւ իրեն

դուռնները չափեն աւելի կը մեծանան ետ քառասույլով մօին միջ կը մտնեն յայդպէս առանց խնամքի ձգտել այդ քաղաքնադուռը խոր վերքեր բաւնայնքան կը տառապեցնէ խնճ կենդանուր կը սկսի այլ չկրնար ոտքի վրայ նստի Պէտք է այն տոնէ դուռակ եւ գուրթ, Պէտք է անհրաժեշտ գործողութեան ձեռնարկել, այսինքն քաչել հանել իրենցը :

Հիւանդ արժը դորձողութեանց
տուկ զառ վանդակի մը մէջ կը դր-
ուր խնդը կը սկսի զոլոլղալ: Այդ վ-
դակին ետեւի պատը շարժական է, և
գործաւորները չուաններով առաջ կը յ-
նան զայն այնպէս որ արժը՝ անոր եւ
ռաշակողոյն երկակի մեայ վանդակերմին
ճեւ կը սեղմուր կը մնա:

Խնդէ կենդանին կը սկսի պոռալ,
տրտնջալ, յուսահատ աղալակներ հա-
լով կը խածնէ երկաթէ ձողերը, և
բռնելը կը ֆանայ գործիքով մը բռնե-
ւանք եղունդը՝ Ուժգին շարժումէ
վերջ եղունդը կ'իլլէ եւ տեղը բաց
է՝ հալալ:

Սյն ատեն ետեւի վայտորմը կը բ
ուի եւ արջը՝ հորէն իր տեղը կը վե
դառնայ լղիթով արիւնհոտ թաթը:

Եթէ՛ նիւանըդ յովադ մնն է, չի
քնաւ եւ ոչ ալ կը տրտնջայ, ալ յու
հաւ բարիւթ լինան ցոյցեր միայն կ'
լսակ եթէ՛ տարիներ մը վրայ է որ կ'
տարուի գործողութիւնը, անխաբիւր
մարդ առանց լալու հանդիսանաւս ըլ
Արիւծը կը զգայ իր կրեւիք ցարւ
մտնէ՛ ուսով եւ կը ծնկովի որպէ՛
գործիքներ զսանձն իր թափը Ի զար
ջանան բարակ չուանով մը կապելով՝
անուշով թեւում ապրիլ բաշկոււ Գոր
ծողութիւնը իրեն ննա շտա աւելի դժո
հանգամանքներ կը ստանայ, վաճա՛
զլուխը խոշոր ըլլալով կարելի չըլ
մարմնըդ պէ՛գա եղածին պէս սեղմը
շարժումները կեցնելու համար Այսպէ
տակը չափ մէքը կը ստանայ եւ իր
չը տարողը տարւանք կ'ըլլայ Այս
հանդերձ քնաւ չար նպատակաւ չար

Հայազգև Մկրտիչ թե՛, թե՛՛ իր քրոջ սաս-
ցալ գնին իր հիւանդ թաթիլը, սոսկալի-
ք զաղակ զը կը թողնէ՛ կողքո՛քնն եւ զ-
բա՛ղը իր ասորասա: Ճշմարտիկ, ինչ
հիւամո ի զայն Պիւֆոտ, հեղեղաններ
առնէ՛նն աղնիւն ի: Գործողութեանց լնն-
կանուն կենդանին այնքան տկարա-
կըւալ, որ մահաներէ՛ իր թուիլ: Եսս
նիզո՞թի պոպոկաներ ինննն այն ատեն
վրայ որոյց միջոցա կը սկսի շուռ
նել, եւ հետեւումս օրն իսկ իր նախ-
ն ժերը իր վերստանալ

Կենդանաբանական պարտիզի մը վնասուած այս քանի մը ակնարկներ վերստեղծ է առկա զոհանք նաեւ ինչ կ'ըրթին այս ամենահետաքրքիր անատոմիաներէն մէկ քանին, եւ թէ ծախք կ'ըլլայ անոնցմէ ամենին վայր ներքին պարզութեան շուրթը:

Վայրենի անասուններու զլեւաւոր ճառարողիքներն են Համադրիկ, Լոնկոստընք եւ Սիւնի անասուններ:

Մասովը Ամերիկայի փոխ 6-7
Ֆրեի կը ծափար ընդհանրապէս։ Ա
փոխը աւելի կ'արժէ, այսինքն 7-8
Ֆրե: Զաօր Արմսը մը 3000 եւ վաղը
5000 Ֆր. կ'արժեան։ Անգլիան առւել կ'են
նիւթերու եւ սնունդիչիւր եւ զետաձին,
յունը կըսան միլիարդ 40,000 Ֆր. ար
Աստուծոյ վերջինին փոխադրութիւնը
զժտարարն խոնդը մըն է, վասն ի՞նչ ինչ
այսանն է, եւանջելոսոսն մը ուրաւու,

թող ձև խորություն միջոցին պետ
լրել գային: Հարիւր փրանքով կարեւ
կիցորկիւտ ու ունենալ, ինչպէս նաեւ
լին հասակով իրիւրն մը 4-500 փրան
իսկ հակա իրիւրն մը 1000 փրանը
գիւ: Օձերու փոխադրութիւնը բազմա
բար մշտ աւելի դիւրին է, ուսով գ
ուսմն ունեւի մը բաւական է տնոնց
մար:

